

Nat. 7

MICHAEL KRUSE
1655

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ
SACRÆ
DISPUTATIO XXX.

AD
STATUM REPARATIONIS
PERTINENS,
DE

ARGUMENTIS

Bellarmini, quibus certitudi-
nem gratiæ impugnare voluit,

In inclyta VVitteb. Academia,
Ad disputandum proposita.

SUB PRÆSIDIO

BALTH. MEISNERI, SS. Th. D.
& Profefs. Publ.

RESPONDENTE,
CRISPINO Stügge /
Lubecensi.

Habebitur ad diem 3. Decembris.

WITTEBERGÆ,
Typis GORMANNIANIS, Anno 1618.

ANNO 1797
SACRA
DISCIPLINA
STATUM REPARATIONIS
PERTINENS
DE
ARGUMENTIS

Beharrlichen, gütigen, und
In dieleyer Vireob. Academies

28. P. 1797
D. 22. Th. D.
Prof. Publ.

CRISTINO
Ludwig

WITTE
THEATRALIS

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

SACRÆ,

DISPUTATIO XXX.

De

ARGUMENTIS BELLARMINI
CONTRA CERTITUDINEM
gratiæ.

Thesis I.

Est orthodoxam Θεσιν de certitudine Iustificati-
onis, quam superiori συζητήσῃ proba-
tam dedimus, sequitur ἀντιθεσις de dubita-
tione & de incertitudine gratiæ, quam Bel-
larminus lib. 3. de Iustificatione, c. 4. 5. 6. 7.
& 8. astruere conatur. Agit ibi scepticum
vel Academicum, probare intendens,
neminem certo posse subsumere de sua iustificati-
one, vel suorum peccatorum remissione, non secus ac Academici olim Pontificij sume-
docuerunt, omnia incerta esse, & versati sunt in perpetua τῆς les sunt Aca-
υποληψίας ἀπαιτη vel subsumtionis fallacia. Generalem enim demicis.
Θεσιν concesserunt, ut, omnem nivem albam esse, sed in subsumptione
semper dubitarent, num hæc vel illa nix alba sit? In eodem subsum-
ptionis errore hærent Papicolæ. Statuunt enim, in genere cre-
dendum esse, peccata propter Christi meritum gratia remitti:
Sed nemini de se in individuo subsumendum esse judicant, sed
potius omnibus fideliter subsumentibus anathema dicunt.

A 2

Quam

Quam durissimam & desperationis plenam opinionem, qui Bel-
larminus evincere molitur, ordine videndum restat.

De dicto Prop. 20. v. 9. II. CAPITE IV. scribit, ex testimoniis Salomonis probari posse in-
certitudinem propriae gratiae atque iustitiae, & illorum tria proponit.
PRIMUM est desumptum ex Proverbiorum 20. v. 9. *Quis potest
dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato.* Hic notari valet sty-
lum Salomonis, quod non dixerit, neminem esse purum corde,
sed, neminem posse dicere aut scire, cor suum esse purum. Si ergo igno-
rat homo puritatem cordis sui, qui certus esse poterit de gratia
Dei & de remissione peccatorum?

Resp. 1. In Hebræo est *Mundavi & Purificavi*, unde apparet,
quod dictum illud sit oppositum hypocritis & Phariseis, qui ex
proprijs viribus volebant justificari, & immunitatem ab omni-
bus peccatis præsumebant, quales licet non fuerint Judæi omnes,
multi tamen opinionem hanc arrogantem foverunt.

2. Non agit Salomon de incertitudine gratiae, sed de imperfe-
ctione nostrae iustitiae & inherens sanctimonie. Aliud enim est remis-
sio peccatorum; & aliud renovatio. Illa perfecta est & completa;
quia nititur fundamento perfecto, nempe obedientiâ Christi:
Hæc autem inchoata est & imperfecta, ob corruptionem naturæ
habitualem, & commissionem peccatorum actualem, pro qua om-
nes sancti orare necessum habent, *Psal. 32. v. 6. Ab imperfectione
autem renovationis, ad incertitudinem justificationis nulla est consequen-
tia.*

De dicto Eccl. 9. v. 1. III. SECUNDUM legitur Eccles. 9. v. *Sunt justi atq; sapien-
tes, & opera eorum in manu Dei, & tamen nescit homo, utrum amore an o-
dio dignus sit, sed omnia in futurum servantur in certa.* Hinc concludit,
Gratiam Dei in hac vita incertam esse: Ultimo autem die demum
quemvis esse cogniturum, an sub gratia sit vel secus.

Resp. 1. Si absolute intelligatur hic locus, sequetur nec ju-
stos scire posse, se amari, nec impios, se odio dignos esse. Utrum-
que absurdum. Possunt enim scire justi se esse sub gratia, *Rom. 8.
v. 13. 1. Ioh. 3. v. 14.* & possunt scire injusti; se iratum in cælis habere
Deum, unde fit ut multi desperent. Nec potest dictum illud, ad
solos justos restringi, cum Salomon loquatur de homine quovis
in ge-

in genere, quam rationem attendens *Iesuvvita Salmeron*, negat in
1. Cor. 12. disput. 14. ex hoc textu probari posse, incertitudinem di-
vinæ gratiæ.

2. Vitium est in vulgata versione, quæ addidit hæc verba,
omnia in futurum servantur incerta, cum tamen in Hebræo textu non
inveniantur, sed ita legatur, ut vertit Pagninus: *iussi sunt & sapien-
tes, & servitia eorum in manu Dei: Etiam amorem, etiam odium non sciens
homo, omnis ante facies eorum.*

3. Locus hic intelligi potest, vel de diversis hominibus, vel de
eodem, si de diversis, notatur incertitudo justitiæ alienæ: Nemo
enim infallibiliter scire potest; num alij verè credant vel secus,
cùm non sit *καρδιογνωσις*, & signa externa sint fallibilia; pijsq; se
ac hypocritis communia, quem sensum Lutherus in versione
germanica expressit. *Ab incertitudine autem alienæ justitiæ, Ad incer-
titudinem propriæ justitiæ nulla est consequentia.* Si de eodem homine in-
telligantur verba ista, tam accipi possunt, vel absolute, quòd ne-
mo qualiscunque sit scire valeat, num amore sit dignus vel odio:
sed hoc contradicit scripturis, exemplis, & hypothesebus theo-
logicis: vel limitatè, nempe hominem nescire an sit sub gratia, si
iudicium velit facere ex eventibus externis, de quibus solis ibi
sermonem facit Salomon, non diffidente *Cajetano*.

4. Dubium est, num intelligi debeat odium *divinum*, vel *hu-
manum*. Prius assumunt Pontificij, posterius videtur convenien-
tius, ut sit sensus: *Hoc omnino miserum est, quòd etiam sapientissimi
quiq; non cognoscant homines, utrum istos debeant diligere, & in amicitiam
recipere, an verò odisse, tanquam impios.* Ratio additur, quia ex e-
ventibus externis iudicium nequit institui, cùm omnia pariter e-
veniant. Ad hoc autem & præcedens dictum prolixius respondi
Decad. 2. disp. 18. Quest. 4. thes. 9. & 10

IV. Tertium dictum est petitum ex libro Apocrypho, nem-
pe *Ecclesiastico*, quem falso Salomoni tribuunt Papicolæ. Capite *De dicto Ec-
autem 5. v. 5.* sic legitur: *De propitiato Peccato noli esse sine metu, neque* *clesiastici 5. v. 5*
*adiicias peccatum super peccatum, & ne dicas; Miserario Dei magna est:
multitudinis peccatorum meorum miserebitur.* Hic locus, ait Bellarmi-
nus, mirifice pungit hereticos huius temporis. Ipsi enim propriè illi sunt,

qui ubi fide sibi visi sunt Christi iustitiam apprehendisse, nullo deinceps metu
tanguntur.

Resp. 1. Calumniatur, cum metum à nobis omnem excludi
scribit. Servilem tollimus, filialem urgemus, & auditores monemus,
ut salutem cum timore & tremore operentur.

2. Nihil in textu allegato habetur de fide dubitante, nihil de
incerta remissione peccatorum, sed duntaxat monet Ecclesiasticus,
ne quis peccet spe veniæ, uti contextus manifestè indicat.
Viciū enim est in vulgata versione, quia in textu originali non
habetur, de propitiato peccato, sed verba ita sonant: *ὅτι ἐξίλασ-*
μεν μὴ ἀφοβῶν γινῆσθαι ἐν πλεονασμῷ προειπῆς ἀμαρτίας ἐφ' ἀ-
μαρτίας: de propitiatione non sis sine metu supra modum: id est, ne
persuadeas tibi propitiationem, dum peccas, non spe veniæ & mi-
sericordiæ delinquas, &c. Hunc sensum statim indicant verba
sequentia, quæ sunt priorum ἐξηγητικά; Ita enim pergit Eccle-
siasticus: Et ne dicas, misericordio Domini magna est, multitudinis peccato-
rum meorum miserebitur. Quæ verò est consequentiā: Nemo peccet
spe veniæ, & nemo in peccatis presumat misericordiam? Ergo fideles & pœ-
nitentes dubitare debent incertiq; sunt de gratiâ Dei, & peccatorum veniâ?

Excipit Bellarminus, loqui Ecclesiasticum non de propitiatione
futurâ, sed de præteritâ, quod huius præcipue respectu timere debeamus. Sed
glossa hæc, & scopo Ecclesiastici, & toti contextui adversatur,
quod agnovit Iansenus, Episcopus Gandavensis, qui in hunc lo-
cum ita disserit. Hebraicè legitur, de propitiatione noli esse sine
metu, & intelligitur de obtinenda remissione peccati perpetrati, contra præ-
sumptionem; non de propitiato, perpetrato, ut vulgata habet, cui textus re-
pugnat.

An Tobus dubi-
taverit de gra-
tia.

V. CAPITE V. thesin suam vult evincere, per tria sancto-
rum exempla. Primum est Iob, unde sic ratiocinatur: Iob dubita-
bat de suâ gratiâ & salute. Ergo nemo certus esse poterit. Antecedens
probat ex Jobi nono, ver. undec. & duod. si præterierit me non vide-
bo eum, repente interroget, quis respondebit ei? vers. 20. si iustificare me
volueris, os meum condemnabit me. vers. 21. Etiam si simplex fuero hoc ipsum
ignorabit anima mea, vers. 28 Verebar omnia opera mea, sciens, quod non
parceres delinquenti. Et capit. 31. v. 14. Quid facerem si Deus consur-
geret,

eret, & si videret quid tum responderem illi? Ex his omnibus concludit Bellarminus, Jobum dubitasse de sua salute, nec certitudine fidei de illa certum fuisse.

R. N. C. quia dicta ista duntaxat probant operum imperfectionem, & naturæ nostræ corruptionem, unde sequitur, neminem propriâ justitiâ coram Deo posse esse justum. Si enim ex operibus nostris justificari vellemus, & Deus judicio contenderet nobiscum, nemo salvaretur, quia opera sunt imperfecta. Et hoc tantum dictis istis indicare voluit S. Jobus, (qui aliàs de sua salute fuit certissimus, ut constat ex c. 19. v. 25.) non secus atque David pronunciat Psal. 143. v. 2. *Si intrare volueris in judicium, non justificabitur coram te omnis vivens.* Et tamen alibi dicitur, quod multi justificentur, pro quorum conciliatione necessarium est, ut distinguamus inter justitiâ propriam & alienam: Illâ nemo justificari potest coram Deo; per Christi autem justitiâ omnis, qui credit, justificatur; & cum hæc ipsa sit perfecta: firmum inde certitudinis fundamentum peti potest. Loqui autem Jobum de justitiâ propriâ & ejus imperfectione, indicant 1. ipsa verba, 2. totus contextus. 3. scopus Jobi & intentio.

VI. Quod verò attinet ver. 21. c. 9. Vitiū est in vulgata versione verba sic habent וְאֵיךְ אֶפְתָּח וְאֵיךְ אֶפְתָּח *Perfectus ego, non noscam animam meam*, Luth. ita reddidit, *Bin ich fromb / so thar sichs meine Seele nicht annemen.* Ex priori autem versiculo sensus genuinus apparet. Loquitur ibi hypotheticè, *si justificavero me, & ita hic וְאֵיךְ אֶפְתָּח id est, si justus & perfectus fuero visus, vel si mihi perfectus videar, tamen noscam, hoc est, ignoro animam meam, vel nequeo me ipsum justificare, quia fortassis occulta sunt delicta.* Idem igitur dicit, quod Paulus 1. Cor. 4. v. 4. *Nihil quidem mihi conscius sum, sed in hoc non justificatus sum.* Proinde Jobus hoc indicare voluit: *Etamsi perfectus videar, imo etiamsi mihi ipsi de scelere quodam crasso nil constet, tamen nescio animam meam, an sit omni labe exempta, imò scio non esse, ideoq; ex operibus neminem posse justificari.*

VII. Secundum exemplum est Davidis, quem ipsum dubitasse Num David
putat ex Psal. 19. manifestum esse, ubi David inquit v. 13. *Delicta quis certus fuerit
intelli. de remissione
peccatorum.*

intelligit? ab occultis meis munda me domine, & ab alienis parce servo tuo.

Resp. Nulla & huic argumento inest consequentia. Non enim sunt *evēlta*, nos quotidie ex ignorantia peccare, & de salute certos esse, quandoquidem fundamentum certitudinis, non in nobis, sed extra nos in Christi obedientia unice positum est. Si nostris operibus justificari debeamus, tum quidem certi esse non possumus, quam diu nos peccare scimus. Jam verò per Christi justitiam salvi reddimur, quæ cum tegat omnia delicta etiam occulta, idcirco nihil illa nocere, nec certitudinem salutis impedire possunt. Quod enim tectum, quod remissum est, & à quo mundati dicimur, quomodo dubitationem potest gignere? David sanè certitudinem suam expressis verbis declaravit alibi, nempe Psal. 32. v. 5. Dixi, confitebor Domino pravaricationes meas, & tu remisisti sive abstulisti iniquitatem peccati mei.

Num Paulus
de seipso du-
bitaverit?

II X. Tertium Exemplum est Apostoli Pauli, qui 1. Cor. 4. 4. ita scribit: ἄδεν γδ ἐμαυτῶ σνώϊδα, ἀλλ' ἄν ἐν τῷ δέδιναιωμαί ὁ δὲ ἀναγγέλω με κὺ εἰός Ἰῆν, Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum: qui autem judicat me, Dominus est. Hunc locum dicit Bellarminus oppositum esse temerarijs judicijs, & alienis & probris, ideoq; dicere Paulum, Ego neque me ipsum judico, id est, nec meo iudicio fidere audeo, quoniam etiamsi nihil mihi conscius sim, tamen non in hoc justificatus sum, id est, non ideo justus sum, quis bonam conscientiam habeo. Fortassa enim Deus videt in conscientia mea id, quod ego tibi non video.

Resp. i. Sunt nonnulli, qui dictum Apostolicum sic exponunt: Nihil mihi conscius sum, id est, ego quidem scio, me justum & innocentem esse; tamen non in hoc justificatus sum, id est, non propterea justus sum coram hominibus, qui justitiam meam internam videre nequeunt. Qui autem judicat me, Dominus est, id est, Deus ipse in extremo iudicio me justum esse coram alijs declarabit. Ita igitur isti non intelligunt justificationem coram Deo in foro conscientie interno, sed justificationem coram hominibus, in foro sanctimonie extero. Atqui ita exposuit Catharinus contra Sotum, Verum non videtur interpretatio illa
textui

textui per omnia conformis, quoniam Apostolus, non limitatè
de justitiâ suâ coram hominibus, sed absolutè de ista loquitur.
Verba insuper, *Neque me ipsum judico*, non satis cohererent cum se-
quentibus.

Proinde dicimus 2. locum istum intelligi debere, vel de
fidelitate in ministerio, vel de studio & exercitio bonorum
operum in genere. Si de fidelitate (uti certè versus secundus innu-
it, ubi dicitur, quòd hoc requiratur in dispensatore, ut fidelis
inveniatur) tum sensus hic emergit: *Nihil mihi quidem conscius
sum, ac si negligens fuisset in officio & ministerio meo, attamen non pro-
pterea sum justificatus, id est, non possum me absolutè justum pro-
nunciare, non possum gloriari de omnimoda & undiquaque
perfectâ fidelitate, quia ignorarantur etiam & involuntariè pec-
care potui. Dominus autem judicat me, ille novit, an meo
officio plenè satisfecerim. Quid autem hoc pro dubitatione
Papistica facit? Et quæ est consequentia: Ignoramus an semper
fuerimus in officio fideles; quare ignoramus etiam num peccata nobis re-
missa sint? Sin verba Pauli de exercitio operum in genere intelligan-
tur rursus nequeunt ex illis incertitudinem justificationis col-
ligere Pontificij. Num enim existimabimus, de salute suâ
dubitasse eum, qui dicit Rom. 5. vers. 1. *Iustificati fide pacem habe-
mus*; qui Rom. 8. vers. 38. tantâ *πληροφεια* ait, *certus sum?* Ab-
surdissimi sanè sunt Jesuitæ, dum Pauli exemplum proponunt,
qui adeò non dubitabat de salute suâ, ut potius de illâ infallibi-
liter fuerit certus, ipsis quoque fatentibus, & hoc speciali reve-
lationi ascribentibus, Præterea D. Paulus non loquitur du-
bitanter, non dicit, *nihil quidem mihi sum conscius, sed nescio, an hinc
sum justificatus*, veràm asseveranter loquitur & planè dicit, *Non
sum in hoc justificatus*. Derogat igitur omnem justificationem &
justificandi vim suis operibus, ut iste sit sensus: *Ego quoad cras-
siora & mortalia delicta nihil mihi sum conscius, sed scio me bonis operibus
pro virili studuisse, & ea κατὰ δύναμιν exercuisse; attamen vicissim scio,
quòd per ista opera mea non sum justificatus, quòd in ijs justitiam & salu-
tem habere nequeam, quoniam sunt 1. debita. 2. imperfecta.**

B

By

Et 3. multis venialibus peccatis permixta. **Quæ autem consequentia est, ex operibus nemo justificatur, nec de remissione peccatorum ex ijs potest esse certus: quare omnino nequit esse certus? Num quia hoc medium non concludit, non dari possunt alia, certitudinem inferentia.**

Fallit autem Bellarminus, & fallitur dum scribit, hanc expositionem repugnare scopo & proposito Apostoli, volentis dehortari à iudicio temerario, & ideo dicentis, neq; memetipsum iudico. Singula enim coherent optimè. Ego me ipsum non iudico, non me justifico, non laudem & gloriam quero in operibus. Etsi enim nihil mihi sum conscius, non tamen propterea coram Deo sum justificatus. Solus enim Deus est, qui me iudicat. Quare humana iudicia non sunt magnoperè attendenda. Demonstrat igitur vanitatem iudiciorum humanorum. 1. ab impossibili, & exemplo proprio, quia ipse se ipsum ex externis operibus iudicare & justificare nequeat: multò minus hoc alij facere poterunt. 2. à Proprio Deo, quòd solius DEI sit iudicare, & homines vel absolvere vel condemnare.

Tres classes
dictorum.

Prima, Prærequiri contritionem & pœnitentiam.

IX. CAP. VI. Producit varia loca Prophetarum & Apostolorum, quæ in tres classes dispelci possunt. In prima collocat ista dicta, quæ ostendunt prærequiri contritionem, fidem, pœnitentiam & conversionem, si aliquis debeat esse iustus vel justificatus, qualia leguntur Deut. 4. 2. Paralip. 6. Esai. 1. Ezech. 18. Iohan. 13. Luc. 13. Actor. 8. &c. At nemo, inquit, certus esse potest, præsertim certitudine fidei, se toto corde conversum esse ad Dominum, & fidem ac pœnitentiam habere qualis requiritur, cum in nulla Scripturâ testimonium ejusmodi inveniatur de fide & pœnitentiâ nostrâ in particulari. Et hinc concludit. Neminem posse certum esse de gratia Dei & peccatorum remissione.

Respon. Minor falsa est. Quamvis enim in Scripturâ non extet, hunc vel illum credere, tamen extat promissio, quòd **DEUS** fidem & pœnitentiam operari velit in hominibus **obicem non ponentibus.** Præterea instituta sunt Sacramenta

Menta, ut ijs fides confirmetur; ordinatum est ministerium, cuius opera peccata remittuntur, & fides accenditur. Ex auditu enim fides est. Quare qui audit, nec ponit obijcem, is fides accipit.

Deinde certus esse possum de mea poenitentia, 1. ob promissionum certitudinem. 2. Verbi & Sacramentorum efficaciam. 3. Ministerij preconium. 4. Precum virtutem. 5. Sensum indubitantis Spiritus. 6. Luctam carnis. 7. Studium bonorum operum. Ubique enim est displicentia vitiorum, ibi est Spiritus & renovatio; vel ubi est lucta carnis, ibi est homo renatus: ubi hic, ibi certitudo esse potest de fide. Quare quicumque sentit, sibi displicere peccata, quicumque serio operat, ut à carne peccati liberetur, qui vult bonum, licet perficere non inveniat, ille certo renatus est: si renatus, utique fidem habet, & sic certus esse potest de remissione peccatorum. Sic patientia in cruce est infallibile signum veræ conversionis & poenitentiae; semper ergo cogitentur hæc certitudinis fundamenta. 1. Patris promissio. 2. Christi satisfactio. 3. Spiritus obsignatio. 4. Verbi annunciatio. 5. Fidei apprehensio. 6. Sacramentorum confirmatio. 7. Operum (quod pertinet lucta, displicentia mali, patientia) attestatio. 8. Crucis probatio. 9. Precum impetratio.

Hæc omnia in extremo die aperientur; Unde Germani dicunt. 1. GOTT gibts. 2. Christus erwirbts. 3. Der Heilige Geist bekræftiget. 4. Das Wort verkündiget. 5. Der Glaub empfehets. 6. Die Sacramenta versiegelens. 7. Die Werke bezeugens. 8. Das Creutz prüfets. 9. Der Jüngste Tag eröffnets. In hoc totus noster Christianismus & certitudo salutis consistit.

X. In secunda classe ponit ea dicta, quæ de gratia DEI & remissione peccatorum dubitanter loquantur. Horum quatuor præcipue commemorat. Primam extat Danielis 4, v. 24. Forsthan igno-

Secunda classis, de dictis dubitanter loquentibus. Dan, 4. v. 24.

B a

Resp.

Responsio: est vitium vulgatae versionis, quia in textu originali dubitativa particula non habetur, verba sic sonant: **וְהָיָה אֲרֵכָה לְשָׁלוֹמְךָ** *Ecce erit prolongatio pacis tuae.* Luther. *So wird GOTT gedult haben mit deinem Sünden.* Unde apparet, quod verba Prophetæ minimè sint dubitativa, sed maximè assertiva. Possunt autem vel de temporali pace & regno Nebucadnezaris; vel de spirituali remissione peccatorum intelligi. Pagninus quidem veritè, *si fortè*, sed nullus facile locus monstrabitur, ubi particula **וְהָיָה** accipiat pro dubitationis nota, sed cum plerumque adhibetur, cum Prophetæ aliquid certi & eximij prolaturum sunt, ut audit ores reddant attentos.

De dicto Joëlis XI. *Secundum extat Joëlis 2. vers. 14. Quis scit, an convertatur & ignoret Deus, & relinquat post se benedictionem?*

Responsio. Verba sic habent, **מִי יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנָתַתִּי** *quis scit si convertatur & pœniteat eum: Wer weiß! es mag ihn widerumb gerewen/ und einen Segen hinter sich lassen: Non autem exinde colligi potest dubitatio Papistica. Sermo enim est non de remissione peccatorum, sed de immissione pœnarum temporalium. Minatus namque est in præcedentibus Prophetæ varia supplicia, everfione, sterilitatem &c. post addit consolationem & adhortationem ad pœnitentiam, addita ratione, quia fortè sit futurum, ut Dominus mutet suum decretum de pœnis temporalibus, & largiatur benedictionem. Concedimus autem libenter, nos incertos esse, an Deus semper pœnas avertat, quia pios etiam justificatos castigat. Quæ autem est consequentia: Certò scire non possumus, an Deus pœnas temporales sit averturus: Ergo nec scire possumus, an peccata sit remissurus? Ab immissione pœnæ ad dimissionem culpæ arguementari non conceditur.*

De dicto Ionæ XII. *Tertium extat Ionæ 3. vers. 9. Quis scit, si convertatur Deus & ignoscat.*

Respon. similiter, quòd non loquatur de remissione culpæ, sed averse pœnæ temporalis. Et addimus, quòd phrasis illa, *Quis scit*, non tam dubitantis sit, quàm benè sperantis & operam dei desiderantis, ut apparet ex dictis, 2. Sam. 12. vers. 22. Ieel 2. vers. 14.

13. Quar

XIII. Quartum testimonium extat Act. 8. vers. 22. *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui.* De dicto Act. 8. v. 22.

Resp. Conditionata est locutio Apostoli, præsupponens veram & seriam pœnitentiam. Hæc autem ubi locum habet, ibi non dubitative & forte, sed infallibiliter sequitur remissio, quemadmodum universa scriptura clamat, si egeritis pœnitentiam, vitæ certò. Neque igitur hic esse sensus. Si seriam egeris pœnitentiam tum forte remittetur. Hoc enim toti Scripturæ, & analogiæ fidei, & ipsis Pæpicoiarum assertionibus contrariatur, ideoque commoda querenda est *ἄρα*.

Explicamus proinde verba illa. i. Quòd particula *ἄρα* non semper sic nota dubitantis, significans forte, sed sæpius asseverantis, cujus rei exempla leguntur. Exod. 32. vers. 30. Num. 20. vers. 18. Iosue 14. v. 12. Iud. 1. v. 12. 1. Sam. 14. vers. 6. Quorum explicationem vide parte 2. Phil. Iobr. sect. 1. cap. 4. Quæst. II. pag. 680. & seq. Potest igitur & debet, in isto etiam textu Act. 8. asseverativum habere sensum, *Age pœnitentiam & tum utiq; remittetur.* Alias enim, si dubitative intelligas, sequetur hoc absurdum, quòd postea veram pœnitentiam, nihilominus incerta sit peccatorum venia, quòd uti universæ Scripturæ contrarium, quæ testatur Deum non amplius recordari delictorum, si quis ad ipsum seriò se convertat, veramque pœnitentiam agat. Quare sensus potius assertivus interpretamur, ut *ἄρα* sit idem quòd *ὅπως δὴ* ut sanè dimittatur tibi, non *ὡς ἂν* sed *ὡς ἂν*.

ii. Si dubitativum sensum obtinere debeant verba ista, tunc ex abundantia dici poterit, quòd Petrus dubitaverit non de Dei indulgentia, sed de Simonis Magi respiscencia, eò quòd infelle amaritudinis totus erat ver. 23. ut exigua veræ emendationis spes fuerit reliqua. Verba igitur ista, si forte, non referantur ad conditionem pœnitentiæ & prædicationis, sed ad ipsum futurum actum remissionis, qui absolute spectatus, erat incertus. Nam aliud est loqui conditionatè, aliud absolutè. Hoc modo incerta est proximi justificatio, non isto.

XIV. Tertia continet dicta de timore loquentia, qualia extant Proverbi 2. 2. Cor. 10. Philip. 2. 1. Pet. 1. 2. Pet. 1. 6. c.

B 3

Resp.

Classis tertia
de dicto, rim. 2.
tam requi-
rentibus.

Resp. i. Distingui debet inter timorem servilem & filialem. Hic, (non ille) cum certitudine gratiæ & salutis bene consistere potest. 2. Dicta ista tantum prohibent carnalem securitatem, non tollunt fidelem salutis certitudinem.

XV. Cap. VII. producit Bellarminus aliquot Patrum testimonia, sed pleraque sunt impertinentia, nec directe statum questionis attingunt.

De testimonijs
Patrum.

Nam 1. *Quedam* damnant carnalem præsumptionem, & propriarum virium confidentiam, sine vera fide & pœnitentia susceptam.

2. *Quedam* loquuntur de sanctorum imperfectione, quod in hac vitâ non sint absque peccatis, præsertim occultis.

3. *Quedam* agunt de impossibilitate cognitionis limitatâ, non absolutâ, quod nempe ex rebus præsentibus (prosperis vel adversis) & statu externo nequeamus concludere gratiam Dei, non autem innuunt, quod absolutè illa sit incerta.

4. *Quedam* distinguunt inter iudicium humanum & divinum. Respectu illius sæpè apparet aliquid mundum, quod coram Deo est sordidum, quo pacto refellitur quidem perfectio inherens iustitiæ, sed non certitudo gratiæ.

5. *Quedam* concernunt certitudinem perseverantiæ, de qua nostra non est instituta quæstio.

6. *Quedam* denique opposita sunt carnali tantum securitati, cum impij præsumunt certitudinem & divinis promissionibus abutuntur ad peccandi licentiam, quæ securitas oritur ex instinctu Satanae, corruptione naturæ, ignorantia verbi, abusu felicitatis externæ, & opinione propriæ iustitiæ. Hæc omnia nos ipsi taxamus & improbamus, interim verò certitudinem fidei ob hypocritarum perversitatem, vel labefactandam, vel negandam esse, nunquam docuerunt Patres Orthodoxi.

Rationes Bel-
larmini.
Prima.

XVI. Cap. IIX. producit quatuor rationes, quas ipse vocat egregias: Prima sic habet: Non potest aliquid certum esse certitudine fidei, nisi aut immediatè contineatur in verbo Dei, aut ex verbo Dei per evidentem consequentiam deducatur. Fides enim non est, nisi verbi divini auctoritate nitatur. At hunc vel illum in particulari esse iustificatum, nec im-
mediatè

mediate continetur in verbo Dei, nec ex illo per bonam consequentiam deducta potest. Quare hoc nequit esse certum certitudine fidei.

Respon. 1. Majorem admittimus, & debebant Romanenses illius memores esse, in loco de traditionibus, quas pari pietatis affectu cum scripto Dei verbo suscipiendas esse statuunt Patres Tridentini; ex Scripturis autem nec immediate nec per consequentiam probari queunt. 2. Minor falsa est, quoniam illa certitudo ex Dei verbo & promissionibus optime potest deduci. Ubi enim habetur genus, ibi & illud habetur, quod sub genere continetur, vel generi est inclusum. Jam verò genus habetur in Scripturis, nempe universalis promissio: *Qui crediderit, salvus erit*, Marci 16. v. 16. sub hac universali facilis est subsumptio, siquidem à genere ad speciem, à specie ad individuum firma semper & indubitata est collectio.

XVII Excipiunt verò Pontificij se lubenter concedere, credenti & penitenti peccata remitti, sed incertum esse, num quis verè credat & seriam penitentiam agat. Ad hoc *αποφύξεν* respondi decad. 2. disputat. 18. quest. 7. thes. 26. & seqq. ubi luculenter ostendi, quòd aliquis de fide & penitentia sua possit certus esse, tum à priori vel ratione causarum, tum à posteriori vel ratione notarum.

A priori sic colligendo: Posita causa in actu: certò sequitur effectus. At fidei tuz causa jam in actu est posita, videlicet gratia Dei, meritum Christi, verbum & Sacramenta, quæ sunt fidei media certissima. Audis autem verbum & uteris Sacramentis. Quare effectus certissime aderit, nec ullam amplius de fide tua dubitandi rationem habes. Prominoris confirmatione notandum, quòd ex parte nostri nihil aliud requiratur, quàm ne impediamus, neve obicem ponamus operanti Spiritui sancto. Quicumque igitur se habet passivè, nec resistit contumaciter, ille de efficaci Spiritus & verbi operatione dubitare nec potest, nec debet; id quòd illustrari potest exemplo illuminationis solaris, & sanationis spiritualis. Semper ergo quæras dubitantem; Num velit resistere? Si affirmet, contumax est. Si neget causa in actu posita est, nec impeditur: Quare effectus infallibiliter sequitur.

Potest autem quis à priori & posteriori certus esse de gratia Dei

A posteriori elucescit illa certitudo, si attendantur notæ vel effectus vere fidei & pœnitentiæ, qualia sunt. 1. Gratiæ divinæ desiderium. 2. Renovatio & lucta interior. 3. Spiritus movens testificatio. 4. Et studiosa legis observantia, vel bonorum operum exercitium. Inde verò tale formari potest argumentum: *Vbiunq;* consequens reperitur, ibi antecedens abesse nequit: Jam sublimas ipse: (*In me deprehendo effectus, veram fidem consequentes.* Et mox sequetur firma conclusio, *fidem veram & pœnitentiam nequaquam abesse.*

XIX. Sed duo Bellarminus obvertit, cum talis subsumtio non tantum falsa, sed etiam impossibilis sit, nisi adsit specialis revelatio.

1. Allegat dictum Jerem. 17. v. 9. *Pravum est cor hominis & inscrutabile: quis cognoscet illud?* Resp. Non video, quale hinc argumentum pro opinione Papistica formari possit. Loquitur Prophetæ de cordis humani corruptione naturali, quòd sit pravum & supplantativum, vel anxium: Hinc autem non sequitur, quòd nulla detur certitudo gratiæ. Nam reatus pravitatis naturalis remittitur per Christum, & hæc remissio in cordibus fidelium gratosè obsignatur, unde oritur *πληροφωρία* & certitudo. Deinde licet alij cor proximè cognoscere aut perscrutari nequeant, quivis tamen seipsum probare, & num in statu iræ vel gratiæ sit cognoscere potest.

2. Videmus, inquit, reipsà multos falli, qui se putant habere, quod non habent, quod probat exemplo Petri volentis cum Christo mori, & Pauli persequentis Ecclesiam, & martyrum inter hæreticos. Resp. 1. Aliud est fiducia nitens promissionibus, aliud est temeraria virium præsumptio sine promissione. Illa Petro defuit, hæc adfuit, ideoque ipsum lapsum esse mirari non debemus. 2. Paulus erat infidelis, & errabat in doctrina, atque sic opinione suâ est deceptus: Nos autem loquimur de fidelibus, & veræ fidei addictis, qui verbum sincerè prædicatum audiunt, & cum desiderio recipiunt, atque sic de gratia certi fiunt. Idem respondemus ad exempla martyrum in falsa doctrina, quippe qui non sunt veri martyres, cum causa non pœna faciat martyrem, & nos de fidelibus, non autem hæreticis disputemus.

ip. Se.

XIX. *Secunda ratio hæc est, quòd nemo teneatur certò credere Secunda certitudine fidei, sibi remissa esse peccata. Nam ejusmodi articulus in nullo symbolo fidei continetur. Et ejusmodi præceptum in nullo canone, Ecclesiastico reperitur.*

Respondeo, satis est quòd habeatur genus & propositio universalis: *Credo remissionem peccatorum.* Sub hoc genere quivis de se in individuo potest & debet subsumere. Neque articulus ille tantum hoc significat; *In Ecclesia dari Baptismum in remissionem peccatorum.* Hoc enim & Dæmones credunt, nec tamen ob id fide justificante imbuti sunt. Ideoque non sufficit assensus ille historicus, sed adhibenda insuper est fiducia specialis, quâ remissio peccatorum certò applicetur. Quod qui non facit, infidelis est & impius, non verò hæreticus. Qui enim non credit, quod credere debet, is demum hæreticus est. Impij verò, quâ tales, non tenentur credere veniam, sed tum demum, quando agunt pœnitentiam. Ergò quamdiu manent in peccatis, infideles dicendi sunt & impœnitentes, non autem hæretici.

XX. *Tertia ratio: Non expedit ut homines habeant ordinariè certitudinem de propriâ gratiâ, quia illa gignit superbiam, ignoratio autem hujus secreti, conservat & auget humilitatem.* *Tertia ratio. Non expedire notitiam.*

Resp. 1. Nullum dogma Biblicum gignit superbiam; At verò am certitudinis. *dogma de certitudine gratiæ est Biblicum, vel è Scripturis deducitur.*

Quare superbiam non gignit.

2. Certitudo remissionis & humillitas mentis non sunt contraria sed subordinata. Sic enim certi sumus de salute, ut nihilominus illam operari debeamus cum timore & tremore.

3. David, ut & alij sancti fuere certissimi, nec tamen ob id superbi, sed humiles semper, & Deo intimâ subjectione adherentes.

4. Quodcunque dogma parit desperationem, & perpetuam animi anxietatem, illud potius improbandum est. Ita verò se habere dogma Papisticum de incertitudine gratiæ, supra evicimus.

5. Distinguendum est inter justitiam *Legalem & Evangelicam*; illa, cum proprijs meritis nitatur, extollit: Hæc cum extra nos in Christo fundetur, humiles & demissos facit ratione nostri, licet confidentes certosq; efficiat ratione Dei, non imputantis peccata.

○

6. Aliud

6. *Aliud est usus, aliud abusus rei.* Certā gratiæ fiducia utē-
dum est ad humilitatem, non abutendum ad elationem. Aliter si
eveniat, fit illud non per se, ac si certitudo pareret superbiam, sed
per accidens, & hominum malitiam & abusum.

7. Si certitudo parit arrogantiam, cur Deus aliquibus Justifi-
cationem propriam revelavit?

Verūm excipit Iesuvvita, id factum, quia Deus præviderit illos
in caritate & humilitate ita radicatos esse, ut non sit ullum ab e-
latione periculum.

Resp. 1. *hab' autē* præsupponit *ἡ πίστις*. Quare si cer-
titudo parit superbiam per se, tum semper pariet, nec ulla excep-
tio locum habebit, peritur ergo principium, dum ad Dei prævi-
sionem confugitur.

2. Qui majoribus donis sunt ornati, hi proniores sunt ad su-
perbiam, quā alij, 2. Cor. 12. v. 7. Ergo in illis certitudo gratiæ ma-
gis elationem gigneret.

Quarta ratio. XXI. Quarta & postrema ratio: *Reipsa fidelibus ejusmodi certi-*
Certitudi- *tudo non adest, quod probat.* 1. Quia nonnullis singulari beneficio revelat
nem non *est Dei gratia, ut Antonio, Galla & Francisco.* Quare notitia hæc non est
adesse posse, *fidelibus communis.*

2. *Quia qui-* Resp. 1. Quos Iesuvvita sanctos, & quas revelationes commem-
busdam specia- morat, de ijs adhuc plurimum dubitari potest.
liter revelata. 2. Nulla inest argumento consequentia. Nam & Christus
Paulo singulariter revelavit fidem. Ergone ob id notitia fidei
non est communis?

3. Quare committitur elenchus causæ; speciales enim re-
velationes, quarum Scriptura meminit, non innuunt: quod certi-
tudo gratiæ alijs haut competat, sed potius factæ sunt, tum ob i-
pso sanctos, quibus hoc revelatum, ut in tentationibus Satanae
resisterent alacrius; tum ob alios, ut illorum exemplo in fide eri-
gerentur, quod de Petro expressè dicitur, Luc. 22. v. 32. & de Paulo
1. Tim. 1. v. 16. & de Abrahamo Rom. 4. v. 16.

XXII. II. Non minus constat, alios quosdam, alioqui perfectissimos,
in obitu suo propter hoc incertum non mediocriter trepidasse.

2. *Quia etiam* Resp. Dubitatio sanctorum nota est infirmitatis, non fir-
perfectissimi mamentum incertitudinis. Ostendit quid sæpius fiat de facto,
dubitârunt. non quid fieri debeat de jure. Fatemur multos trepidare, ob car-
nit

nis imbecillitatem: deberent autem credere & firmiter confide-
re, ob Dei bonitatem. Multi ambigunt etiam in agone de vera
religione, licet diutissime vixerint in vera Ecclesia; Num autem
hinc inferri debet, quod nemo possit certus esse, quæ religio vera
sit, quæ falsa? Distinguendum est inter quæstionem juris & facti,
De illâ, non hæc, præsentis loco controvertitur.

XXIII. III. Idem apertissime probat experientia hujus temporis hære-
ticorum, Nam cum omnes omnino hanc certitudinem jactent, tamen ipsorum
sententiâ falluntur plurimi, nostrâ autem omnes. 3. Quia multi,
qui præsumunt
certitudinem
falluntur.

Resp. Aliud est temeraria præsumptio, aliud fiducialis certi-
tudo. Præsumptio reperitur in hæreticis; fiducialis certitudo in
solis orthodoxis. Est igitur exemplum illud impertinens, & à quæ-
stione alienum. Nec sequitur quod fiducia vera detur in omnibus
ijs, qui credunt se justos esse propter Christi merita imputata:
Nam vera *πληροφωεια*, non tantum præsupponit assensum in
hoc articulo, sed etiam in alijs. Qui igitur errant in funda-
mento, illi fiduciam quidem præsumere possunt, sed verè nun-
quam obtinent.

XXIV. Et ita percurramus hætenus omnia illa Argumenta,
quæ Bellarminus pro asserendo incertitudinis profano dogmate
adduxit, quibus sufficienter solutis, finem tum huic disputationi,
tum toti collegio Antropologico imponimus, gratias agentes.
Altissimo pro clementi S. sancti adjutorio, & eundem Venerati suppli-
ces, ut sacrosanctæ doctrinæ depositum conserve, in illa nos confirmet, &
contra quasvis adversariorum molitiones potenter adstruat, quod nomen ejus in-
ter nos sanctificetur, regnum adveniat, & voluntas fiat, ut in cælis ab Eccle-
sia triumphante, sic à nobis in Ecclesia militante, adeoque semper certi simus &
maneamus de viâ scripturæ, per quam eundum; de viâ fidei, in qua
pergendum, de viâ salutis, ad quam unice tendendum, & perpetuo sa-
spirandum. Ipsi soli benedicto & sapienti Deo, sit honor, & virtus, &
gloria, & benedictio, nullis seculis terminanda,

A M E N.

F I N I S.

... in hoc mundo ...
... deus ...
... homo ...

... in hoc mundo ...
... deus ...
... homo ...

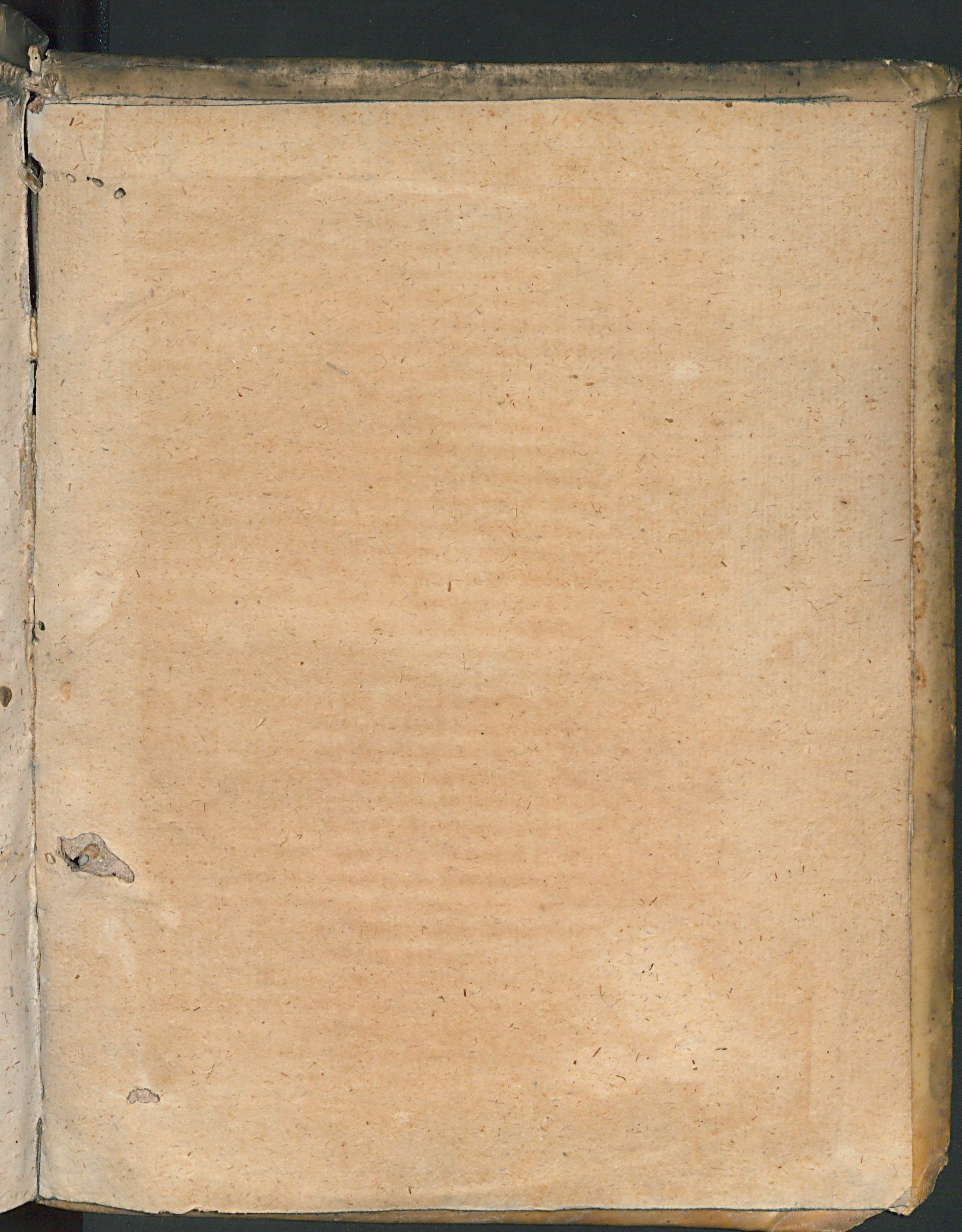
... in hoc mundo ...
... deus ...
... homo ...

... in hoc mundo ...
... deus ...
... homo ...

... in hoc mundo ...
... deus ...
... homo ...

F I N I S

3g 2909

(7/3)

ULB Halle 3
 002 387 158

Sb. 06

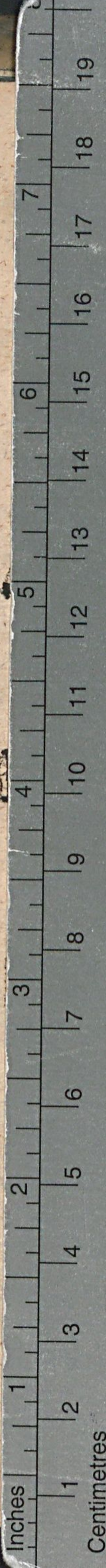
3 1/2

VD 17

Handwritten signature or initials

Farbkarte #13

B.I.G.

ΟΓΙΑΣ
 Æ
 Ο ΧΧΧ.
 ARATIONIS
 NS,
 ENTIS
 us certitudi-
 nare voluit,
 eb. Academia,
 roposita.
 SIDIO
 RI, SS. Th. D.
 abl.
 ENTE,
 D. Slügge /
 nfi.
 3. Decembris.
 RGÆ,
 ANIS, Anno 1618.

